

História obce.

Obec Šarišský Štiavnik leží v Nízkych Beskydách strednej časti v doline Radomky. Katastrálne územie obce ma rozlohu 527 ha z toho 192 ha poľnohospodárskej pôdy, 284 ha lesnej pôdy a zbytok územia tvorí zastavané územie a ostatné plochy. Povrch katastra obce je mierne členitý a tvoria ho flyšové suvrstvia, štvrtohorné náplavy riečky a svahové uloženiny. Najvyšší vrch sa nazýva Baňa a meria 526 metrov nadmorskej výšky. Stred obce meria 230 metrov nadmorskej výšky.

Kráľ Žigmund v roku **1414** potvrdil Cudarovcom vlastníctvo dedičného práva Makovica, ku ktorému patrila aj dedina Štiavnik. Z obsahu listiny je zrejmé, že Štiavnik jestvoval už pred rokom **1414.**

V písomnostiach z **15.** storočia sa vyskytuje v maďarizovanom názve, odvodenom od pôvodného slovenského Štiavnik, pravda, v šarišskom nárečí Ščavnik, ktorý sa v skomolenej podobe vyskytuje od **16.** storočia. Názov korení v nárečovom slove ščavica, označujúcom kyslú minerálnu vodu. Prameň kyselky sa tu vyskytuje doteraz. Jazyková príslušnosť názvu zas dosvedčuje, že dedina vznikla v staršom slovenskom jazykovom prostredí.

Vzhľadom na zemepisnú polohu dediny, prvú správu o nej a vývin osídlenia blízkeho okolia možno predpokladať, že Štiavnik založili usadlíci so šoltýsom podľa zakúpeného práva v druhej polovici **14.** storočia.

Štiavnik zostal majetkovou súčasťou panstva Makovica a podľa správy z roku **1470** jestvoval ešte okolo uvedeného roku. V písomnostiach o panstve Makovica z konca **15.**

a prvej polovice

16.

storočia sa však nevyskytuje, hoci o vtedy jestvujúcich dedinách je viacero správ. Nepochybne ju krátko po roku

1470

obyvatelia opustili a sídlisko na vyše pol storočia zaniklo.

Novú dedinu tu vybudovali noví usadlíci so šoltýsom začiatkom druhej polovice **16.** storočia.

Ešte v roku

1559

bola novou, teda nedávno vzniknutou dedinou. Usadlíci postupne skultivovali pozemky na polia.

V rokoch

1567

a

1588

sedliacke domácnosti zdanili

od 1, resp. 1,25 porty

, pričom v roku

1567

hospodárili štyri domácnosti na polovičných usadlostiach. Sídliisko v roku

1600

pozostávalo zo

14

obývaných poddanských domov, obydlia šoltýsa, možno aj fary a kostola.

Na prelome **16. a 17.** storočia bol Štiavnik už stredne veľkou dedinou. V roku **1618** šoltýstvo s mlynom patrilo už štyrom domácnostiam. Na piatich celých sedliackych usadlostiach hospodárilo 13 sedliackych domácností. Z nich 6 na polovičných, 3 na tretinových a štyri na štvrtinových usadlostiach. Pravoslávne mu farárovi patrili polia v rozsahu celej sedliackej usadlosti. Žili tu aj tri želiarske domácnosti. Dve slúžili a bývali u sedliakov, jedna u šoltýsov.

Od stredoveku patrila panstvu Makovica a iným zemepánom. V roku **1572** obec mala názov Sczawnik, **1808**

Scawnik,

1920

Štiavnik, v období prvej svetovej vojny sa obec nazývala Sósűred,

1927

Šťavnik, a od roku

1946

obec už bola pomenovaná Šarišský Štiavnik. Počas prvého sčítania ľudu v roku

1787

bolo v obci

29

domov a

208

obyvateľov v roku

1828

mala 40 domov a

307

obyvateľov a počas sčítania ľudu v roku

1910

bolo

173

obyvateľov, roku

1970

bolo

225

obyvateľov. Obyvatelia sa v minulosti zaoberali tradičným poľnohospodárstvom, ťažbou a spracovávaním dreva, pracovali na poli, chovali ošípané, hydinu a pálili drevené uhlie. V chotári sú dva minerálne pramene, pri ktorých boli v

18.

storočí postavené kúpele, existujúce až do polovice

20-

storočia a bola tu aj drevená zvonica a kostol z roku 1928. Nový Štiavnik patril k rusínskym dedinám na panstve Makovica. Do roku

1918

patrila obec do Šarišskej stolice.

Kúpele v Šarišskom Štiavniku postavili v 18. storočí.

Obec Šarišský Štiavnik v okrese Svidník (ale v lokalite bývalej Šarišskej stolice) už v 16. storočí patrila pod panstvo hradu Makovica. Prvá najstaršia písomná správa o minerálnych vodách v Štiavniku pochádza z roku **1683 a 1685**. V **18.** storočí tam dali šľachtici Szirmayovci postaviť kúpele, ktoré sa postupne zveľaďovali. Využívali sa na liečenie chorých bez bližších poznatkov minerálnych vôd, ktoré tam vyvierali na povrch zeme. Pramene sa nedostali do zoznamu pri známej registrácii v 18. storočí J. A Reimannon a Matejom Belom. Až v polovici

19.

storočia urobil chemický a biologický rozbor L. Tognio a neskôršie aj Alojz Jacz. Už vtedy tam boli tri pramene minerálnych vôd. Tie boli upravené kameňmi a začali sa intenzívne využívať. Na vtedajšie pomery a požiadavky kúpeľníctva postačovali svojou výdatnosťou a kvalitou vody. Kúpele tam mali len lokálny význam, v kúpeľoch bolo

13

izieb pre pacientov a 6 kúpeľných miestností s dvoma vaňami. Minerálne vody z prameňov sa využívali aj na pitné kúry. Svojimi vlastnosťami a skladbou sa podobali vodám z Lipovca. Začali sa využívať pre liečenie reumy, kožných chorôb, migrény, žltacky, žalúdočných ochorení a choroby poruchy krvného obrazu a iné. Pri liečení sa využívalo aj bahno. Posledným vlastníkom kúpeľov v Šarišskom Štiavniku ešte na začiatku

20.

storočia bol Augustin Szutor. Tieto kúpele slúžili svojmu účelu až do frontových udalostí roku

1944

, kedy boli veľmi poškodené a zanikli, zbytok kúpeľného zariadenia v roku

1955

bol zničený požiarom a potom začalo sa s ich obnovou a snahou rozšíriť tam kúpeľníctvo. Postavili tam kúpeľnú budovu a rysovala sa sľubná budúcnosť. Uskutočnili sa aj rozsiahlejšie prieskumy a vrty, ktoré vyviedli na povrch ďalšie pramene vody, ale výdatnosť ostala slabá a zabrzdila ďalší rozvoj kúpeľníctva v tejto lokalite Šariša. Kúpele úplne nezanikli, ale vytvorilo sa tam rehabilitačné zariadenie a postupne detská ozdravovňa pre po žltáčkové ochorenie detí.

Ďalšie vrty pred viac ako **30** rokmi tiež neboli veľmi úspešné a nedávali veľkú nádej zvýšiť výdatnosť tejto vody pre ďalší rozvoj kúpeľníctva. Odborníci aj naďalej odporúčajú uskutočňovať v Šarišskom Štiavniku rehabilitačné služby a celé okolie využívať pre rozvoj cestovného ruchu.

Obec Šarišský Štiavnik sa výrazne zapísala do histórie v druhej svetovej vojne. Bola známa partizánskym hnutím. Z uvedeného obdobia je známy partizánsky prepád vojenskej nemeckej kolóny nad Šarišským Štiavnikom. Nachádzajú sa tam aj ďalšie miesta významných bojov a pamätníkov z druhej svetovej vojny. K významnejším pamiatkam obce patrí kúpeľný dom, kostol a zvonica. V okolí Radomy a Okrúhleho sa nachádzajú lokality východoslovenských mohyl.

Od roku **1960** väčšiu časť poľnohospodárskej pôdy užívalo jednotné roľnícke družstvo, ktoré v roku **1993** zaniklo.

V roku **1960** bola v obci postavená Základná deväťročná škola.

V roku **1963** bol daný do prevádzky nový kúpeľný dom v ktorom bola zriadená detská ozdravovňa s **50** posteľmi., ktorú až do roku **1999** spravovala NsP Svidník. V roku **1999**, z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov na prevádzku, prevádzka detskej ozdravovne zanikla a objekty ako aj zastavané plochy boli ponúknuté na odpredaj.

V roku **1972** obec v akcií „Z“ postavila Kultúrno správnu budovu v obstarávacej cene

V roku **1973** v akcií „Z“ bol v obci vybudovaný Verejný park s výsadbou verejnej zelene, výstavbou chodníkov a lavičiek okolo minerálnej vody.

V roku **1974** bola v akcií „Z“ postavená Požiarna zbrojnica v obstarávacej cene

V roku **1983** bola zregulovaná časť potoka Poľana v obstarávacej cene

V roku **1985** boli vybudované Miestne komunikácie v časti Poľana v obstarávacej cene

V roku **1992** bola založená Urbárska spoločnosť – lesné spoločenstvo.

V roku **1994** bol zaregistrovaný ako súkromne hospodáriaci roľník Milan Saloň, ktorý zbral do užívania časť poľnohospodárskej pôdy, na ktorej hospodárilo bývalé JRD.

V roku **1994** obec započala s výstavbou Verejného vodovodu v obstarávacej. Je urobený celý vodovodný rozvod po obci, avšak stavba nieje dokončená, nakoľko na dokončenie stavebných objektov ako je Vodojem, Úpravovňa vody, Prečerpávacia stanice nemá obec dostatok finančných prostriedkov.

V roku **1996** bola vybudovaná a daná do užívania Verejná kanalizácia a Čistička odpadových vôd.

V roku **1999** bola ukončená I. etapa chodníkov okolo hlavnej cesty I/73 .

V roku **2002** bola dokončená výstavba Plynofikácie obce.

V roku **2003** obec odkúpila od Gréckokatolíckej cirkvi budovu bývalej starej školy, na ktorú následne bola vypracovaná projektová dokumentácia na rekonštrukciu Domu smútku. Dňa

7.12.2007

stavba bola skolaudovaná a

2.8.2008

bola vysvätená

ako

Dom nádeje

gréckokatolíckym otcom, arcibiskupom a metropolitom Jánom Babjakom.

V roku **2004** bola prevedená rekonštrukcia miestneho rozhlasu.

V roku **2005** boli prijaté a vysvätené Mgr. o. Andrejom Dujčakom symboly obce ako je vlajka obce, erb obce a pečať obce. Odpredali sa obecné nájomné byty do vlastníctva nájomníkom bytov.

V roku **2008** bol obecným zastupiteľstvom schválený Územný plán obce.

Občania obce majú podnikateľské aktivity mimo obce a v zahraničí v oblasti zámočníctva, zväračských, paličských prác a stavebníctva.